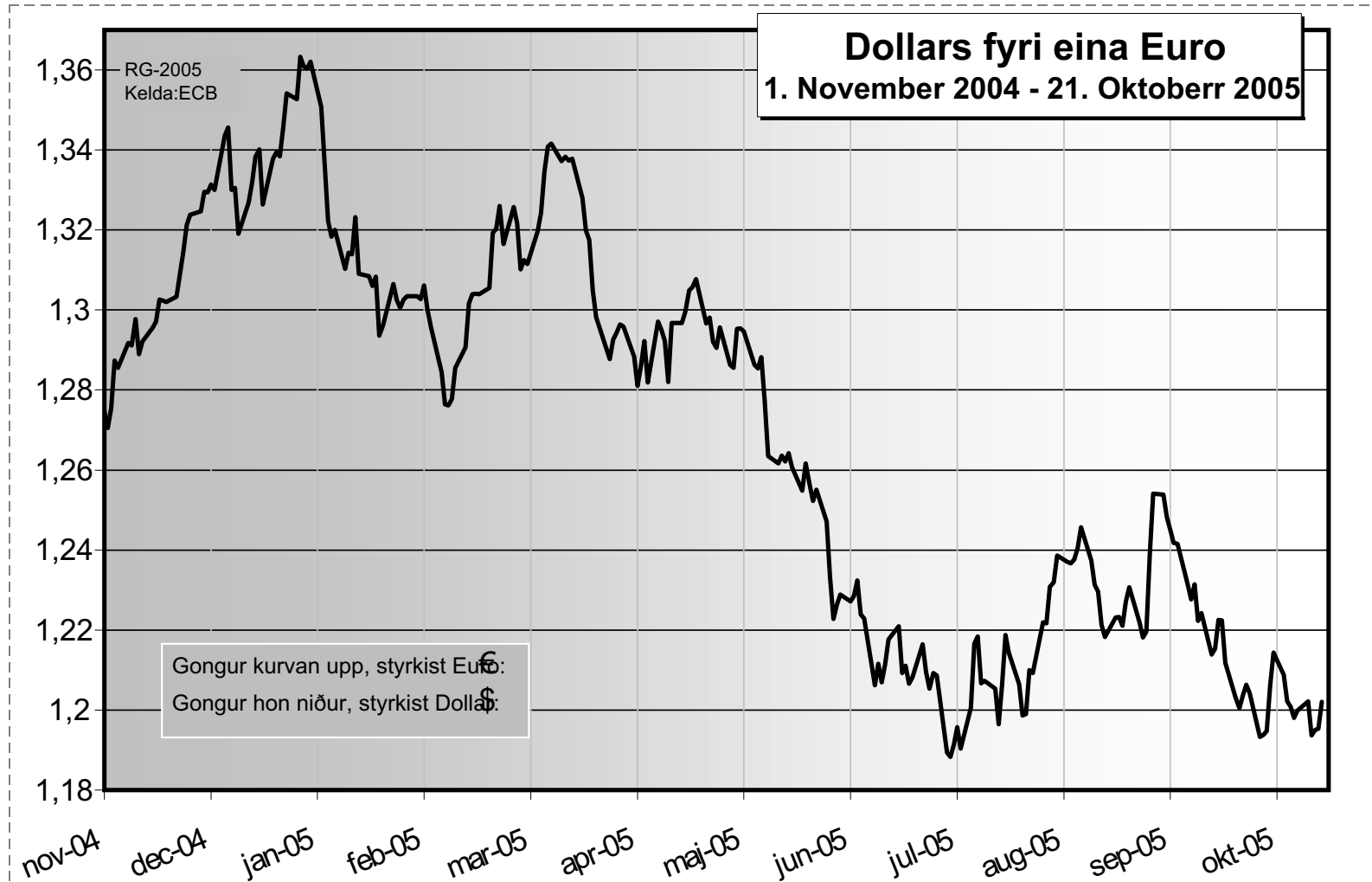

Var europeiska Euran ein misskiljing?

At lesa av tölunum hefur Euran tað ikki serliga gott. Virðið hefur verið javnt minkandi í ár, og seinastu fyra mánaðarnar hefur lutfallið millum Dollar og Euro ikið aftur og fram millum 1,19 og 1,24

EURO, DOLLAR KREPPA?

Rolf Gutesen:
rg@geogr.ku.dk

Lægsta virði hevði Euro umleið 1. juli, tá bert 1,18 Dollars fingust eina Euro. Men *kurvumyndin* vísir eisini, at alt árið sum farið er, hefur ikki gingist so væl hjá felags valutaendini hjá teim 12 ES-londunum í valutasamtakinum. Har er danska krónan sum kunnugt ikki við. Men hon er bundin tætt at Euro-kursinum, so faktisk broytist virðið í krónuni á sama hátt sum á Euro.

Var felags valuta-eindin í ES-samtakinum ein misskiljing?
Spurningurin kann setast, var tiltakið við eini felags valutaend í ES-samtakinum ein misskiljing?

Tann rættiliga javna og áhaldandi afturgongdin vísir ein veikleika, sum kundi bent á, at vinnulív og peningastovnar av ymsum slag eru skeptisk og ikki hava álit. Niðurstøðan kundi verið, at generella kreppan í ES og serliga stjórnarkreppan í Berlin, hóttir støðuna hjá Euruni.

Men Financial Times Deutschland, FTD, sum viðger hesa kreppu, heldur ikki, at hetta er ein røtt niðurstøða. Teir vísa á, at kursurin (sum er víst í *kurvumyndini*) er nakað relativt, hann er eitt lutfall millum tvær støddir. Fyrst er at minnast á, at ein søga

eisini liggur frammanfyri tað, sum víst er á *kurvumyndini* hjá Sosialinum. Frá januar 2002, tá kursurin var umleið 0,90, til januar 2005, tá kursurin var umleið 1,36, styrknaði Euran so javnan.

Financial Times Deutschland: Euran ikki "bleyt"

Har sum okkara mynd tekur við, kann sigast, at Euran var komin uppá eina rekordhædd í mun til Dollars. Afturgongdin skal siggjast í hesum perspektivi. Harnæst siga teir, at Euran liggur í dag á sama støði, sum tá hon var tikin í nýtslu í 1999, og virðið í dag liggur omanfyri tað samlaða meðaltalið. FDT sigur sum niðurstøðu, at talan als ikki kann vera um nakra "bleyta" valuta.

Víðari seta teir tann relevantu spurning, um valuta-marknaðurin kann vera vísatil fyri styrkina í einum búskapi. Sum dømi nevna teir, at amerikanski búskapurin var í mega-vøstri alt árið í fjør, meðan Dollarin bara fall og fall. Tað vildi tí verið óðamannaverk at ført búskaparpolitikk eftir teim smærri, dagligu ella stutt-tíðar svingunum upp og niður.

Men hinvegin skerst ikki burtur, at Euran er viknað.

Talvan vísir búskaparlig høvuðstøl í Europa og USA. Kelda: The Economist

	Vøkstur % 2005	Vøkstur % 2006, est.	Handilsjavni, mia \$ 12 mðr.	Gjaldsjavni Mia \$ 12 mðr.	Arbeiðsloysi, % seinasta
Danmark	2,0	2,1	+ 9,8	+ 9,7	5,7
Týskland	0,9	1,1	+ 200,2	+ 110,4	11,7
Euroland	1,2	1,5	+ 54,3	+ 10,4	8,6
USA	3,5	3,2	- 730,7	- 749,7	5,1

Ikki bert í mun til Dollar. Verður avrikið (performance) hjá 58 valutaendinum í heiminum samanborin fyri árið 2005, so fær Euran næstan dumpikarakter. Liggur bert nummar 50 av 58. Bæði bretska Pundið, japanska Yen, brasilianska Real, indonesiska Rupie og turkiska Lira hava styrkt seg í mun til Euro.

Í lötuni lokkar USA mest

Í 2005 hefur Euran ikki kunna lokkað nógv, nógvur íleggjarar til økið. Í Euro-londum hefur eingin týðuligur vøkstur verið at sjá. Og rentan hefur eisini verið so lág, at íleggjarar við leysum kapitali heldur eru farnir til USA.

Hetta var tó eisini galdandi árið fyrri, í 2004. Men tá hevði Dollarin uppáttur sjónligari veikleikar at dragast við, millum annað "the twin deficits", sum vit hava viðgjørt nakrar ferðir á hesum plássi. Nógvir aktørar á valutamarknaðinum

pendla millum Euro og Dollar, men í 2005 hefur leysi kapitalurin floymt yvir til Dollars.

Politikk-munur millum USA og Europa

Pengapolitikkurin hvør sínu megin Atlantshav er í dag rættiliga ólíkur. Europeiski Centralbankin, ECB, hefur hildið fast um eina lága leiðandi rentu uppá 2 procent í longri tíð, í 28 mánaðir. Hinvegin hefur amerikanski centralbankin, The Fed, við jøvnum millumbilum skrúvað leiðandi rentuna upp við 0,25 pcp, frá 2,25 til 3,75 procent. Vaksandi rentumunurin millum USA og Europa ger tað meira áhugavert at gera íløgur í Dollars.

Hetta er helst ein orsök til, at leiðandi týskir búskaparfrøðingar í seinastu viku, sambært Jyllands-posten, skutu upp at euro-rentan skuldi verið hækkað við hálvum procenti.

Eisini politiskur stígur í europeiska samstarvinum

Báðar fólkaatkvøðurnar í Frankaríki og Hollandi, har uppskotið til nýggja ES-grundlóg var felt, hava havt negativt árin. Tað sást týðiliga á *kurvumyndini*. Tað eru tey stóru høggin niðureftir í juni mánaði. Hesar hendingar skaptu iva. Var ES var ført fyrri at gjøgnumføra broytingar og ábøtur, sum vóru neyðugar fyrri at seta hjólini í gongd aftur. Og týska valúrslitið í september, har tað at kalla stóð á jøvnum millum sosialdemokratarnar, SPD, og hini kristiligu í CDU, skapti upp aftur størri iva. Nú sær út, sum ein stór samgongustjórn verður skipað, "eine grosse Koalition." Lat okkum siggja hvør politikkur kemur burturúr.

Ringt fyrri oljuprísir og men gott fyrri útflutningin

Veika Euran kann skapa infláión og prívøkstur í

Europa. Men serliga oljuprísir geva nakað at hugsa um. Oljan kostar í dag umleið 65% meira enn í januar. Hevði dollarin ikki ment seg so brátt, og Euran viknað tilsvarandi, hevði oljuprísir bert verið 45% hægri.

Men í handlinum við umverðina er lági eurokursurin ein fyrimumur fyrri euro-lond. Laga Euran ger tað lættari at selja vørurnar, eitt nú í USA. Og størsti búskapur mullum euro-lond, Týskland, hefur eisini havt stórt avlop bæði á handils- og gjaldsjavnanum. Í *talvuni* eru nøkur av nýggjastu høvuðstølunum sett upp til samanbering.

Keldur:
Mark Schieritz: **Kommentar; Euro auf Abwegen.** FTD 20.10.2005
Claus Hecking: **Dossier Euro schwächste Währung des Jahres.** FTD 20-10-2005
Ulla Nørby: **Tyske tænketanke anbefaler rentestigning.** JP 21.10.2005
The Economist: **Economic and financial indicators.** October 15th-21st 2005